

DĚJINY PSYCHOLOGIE

FUNKCIONALISMUS

THE AMERICAN FLAG
AS SEEN

- I.-BY MOST PEOPLE.
- II.-BY RED-BLIND PERSONS.
- III.-BY GREEN-BLIND PERSONS.
- IV.-BY VIOLET-BLIND PERSONS.
- V.-BY TOTALLY COLOR-BLIND PERSONS.

FUNKCIONALISMUS

- Směr vzniká v USA jako opozice proti neplodnému strukturalizmu, počátek americké psychologie.
- Zabývá se vědomím a adaptací organismu na prostředí.
- “neanalyzujme elementy, zkoumejme procesy”
- - porozumět jedinci, význam psychologických funkcí v adaptivním vztahu organismu - prostředí.

PRAGMATIZMUS

- filosofický (myšlenkový) směr, který staví do popředí konkrétní lidské jednání, tj. praxi.
- Myšlenky se ověřují tím, zda jsou prospěšné, a pravdivá tvrzení jsou ta, která se osvědčila.

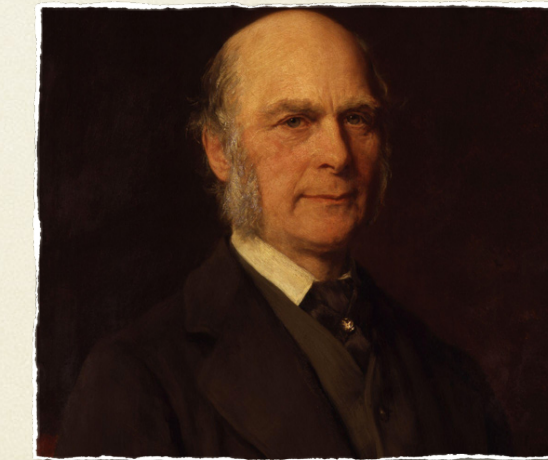
VĚDOMÍ

- Pravým předmětem psychologie je tedy introspektivní analýza “stavů mysli”, kterých jsme si v denním životě vědomi, a funkcí, které v organismu vykonávají.

DŮLEŽITÉ POSTAVY

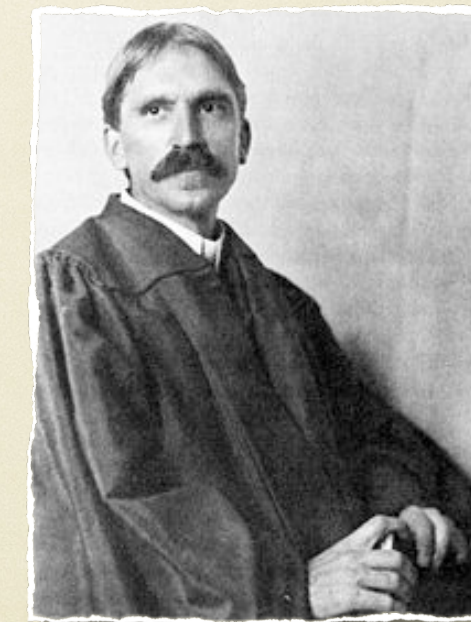
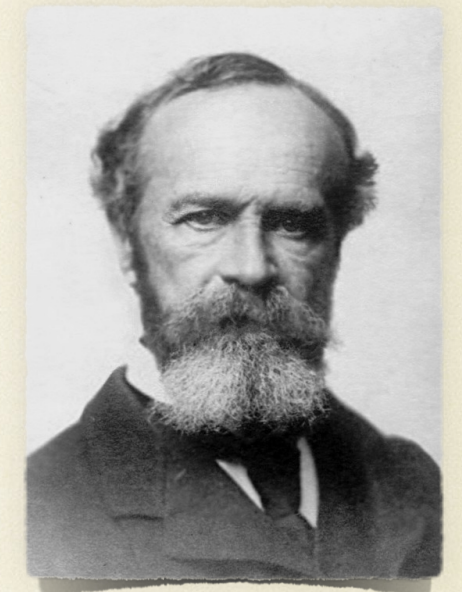
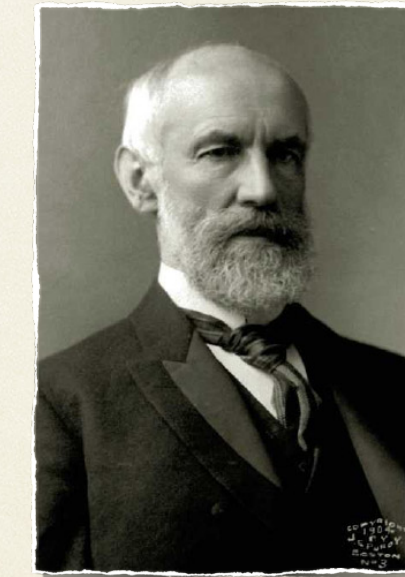
- **předchůdci**

- Charles Robert Darwin (1809 - 1882)
- Herbert Spencer (1820 - 1903)
- Francis Galton (1822 - 1911)
- George John Romanes (1848 - 1894)
- Conwy Lloyd Morgan (1852 - 1936)

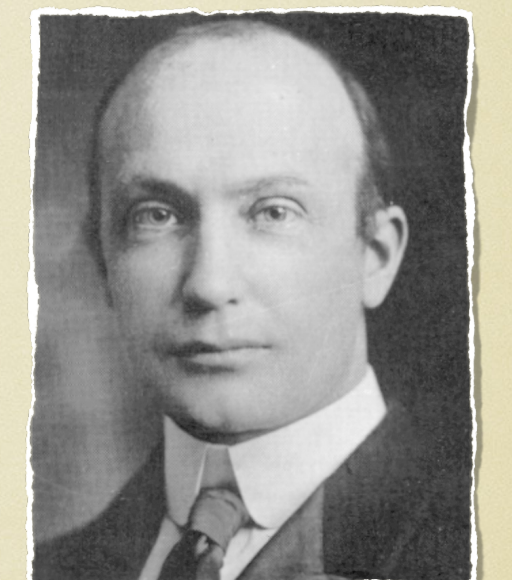
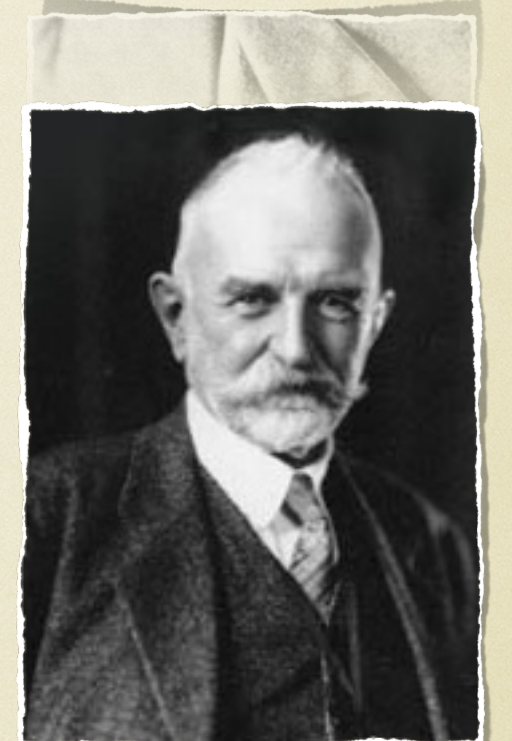
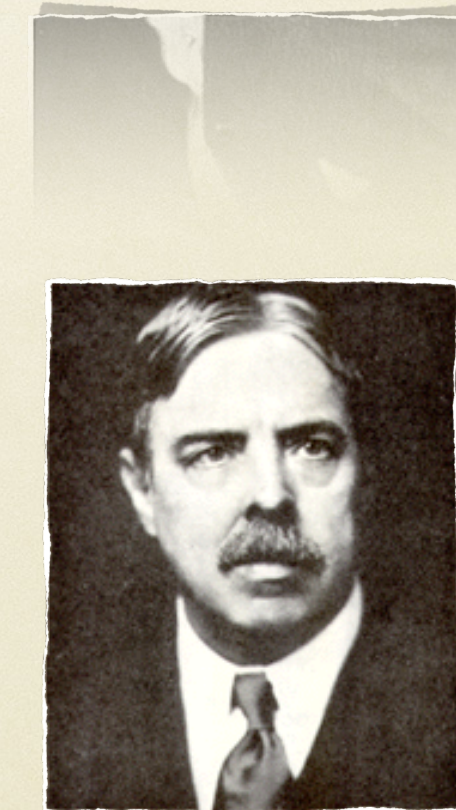
VÝZNAMNÍ PŘEDSTAVITELÉ FUNKCIONALISMU

- **William James** (1842 - 1910)
předchůdce funkcionalismu
- **Grenville Stanley Hall** (1844 - 1924)
rozvíjel pedopsychologii (psychologii dítěte)
- **James McKeen Cattell** (1860 - 1944)
průkopník diferenciální psychologie
- **John Dewey** (1858 - 1952)
psychologie sociální a pedagogická
- **James Rowland Angell** (1869 - 1945)
v roce 1906 odlišil funkcionalismus od strukturalismu

VÝZNAMNÍ PŘEDSTAVITELÉ FUNKCIONALISMU

- **Harvey A. Carr** (1873 - 1954)
zdůraznění adaptivnosti organismu
- **James Mark Baldwin** (1861 - 1934)
duševní vývoj dítěte
- **George Herbert Mead** (1863 - 1931)
psychologická metodologie
- **Edward Lee Thorndike** (1874 - 1949)
experimentální pedagogická psychologie
- **Robert Sessions Woodworth** (1869 - 1962)
experimentální psychologie

CHARLES ROBERT DARWIN

(1809-1882)

- Narozen jako 5. dítě z 6
- původně studoval medicínu, nesnesl pitvy a operace “na živo”
- přihlášen otcem na studium na duchovního

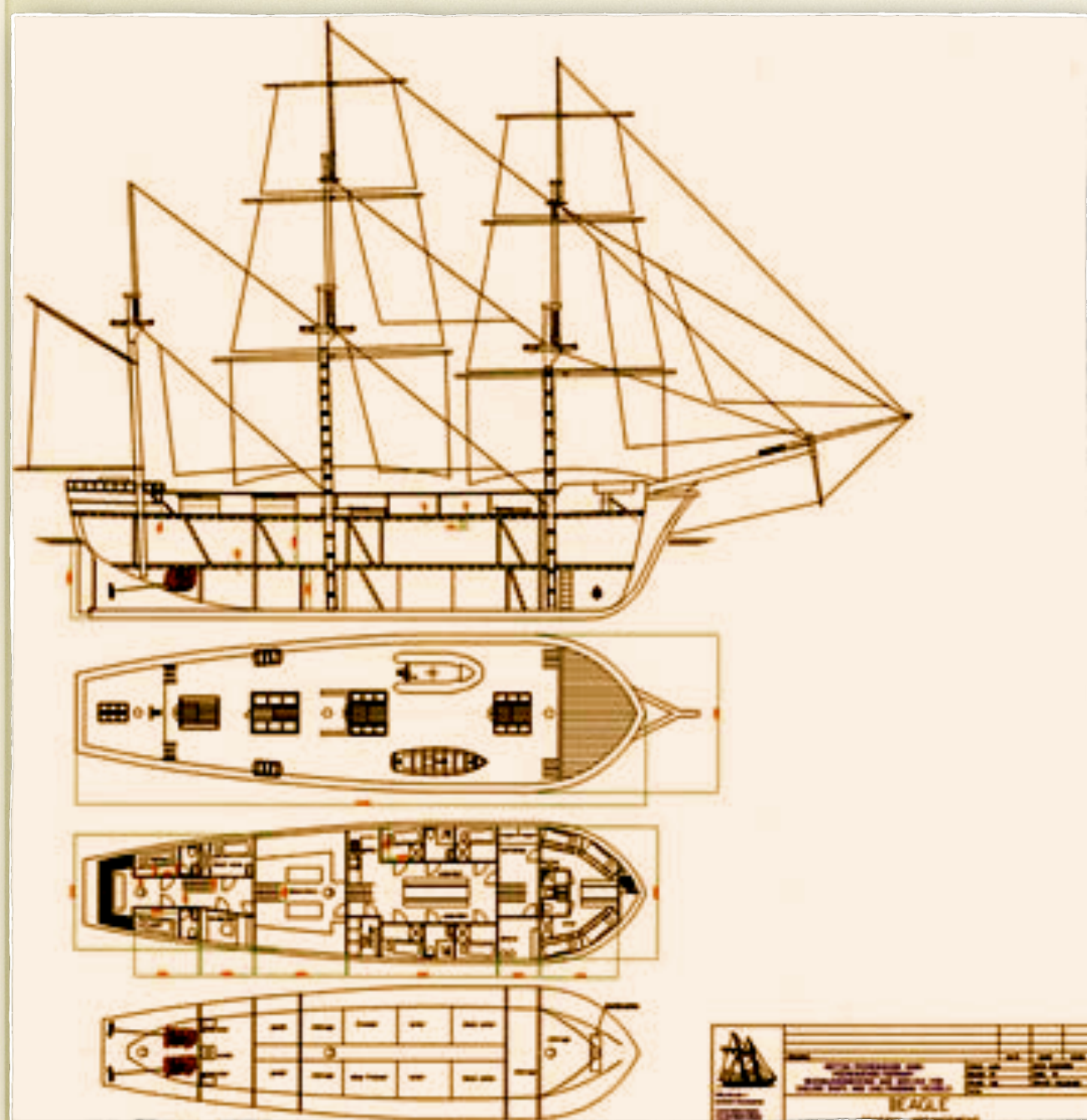

HMS BAGLE

27.12.1831 - 19. 4. 1836

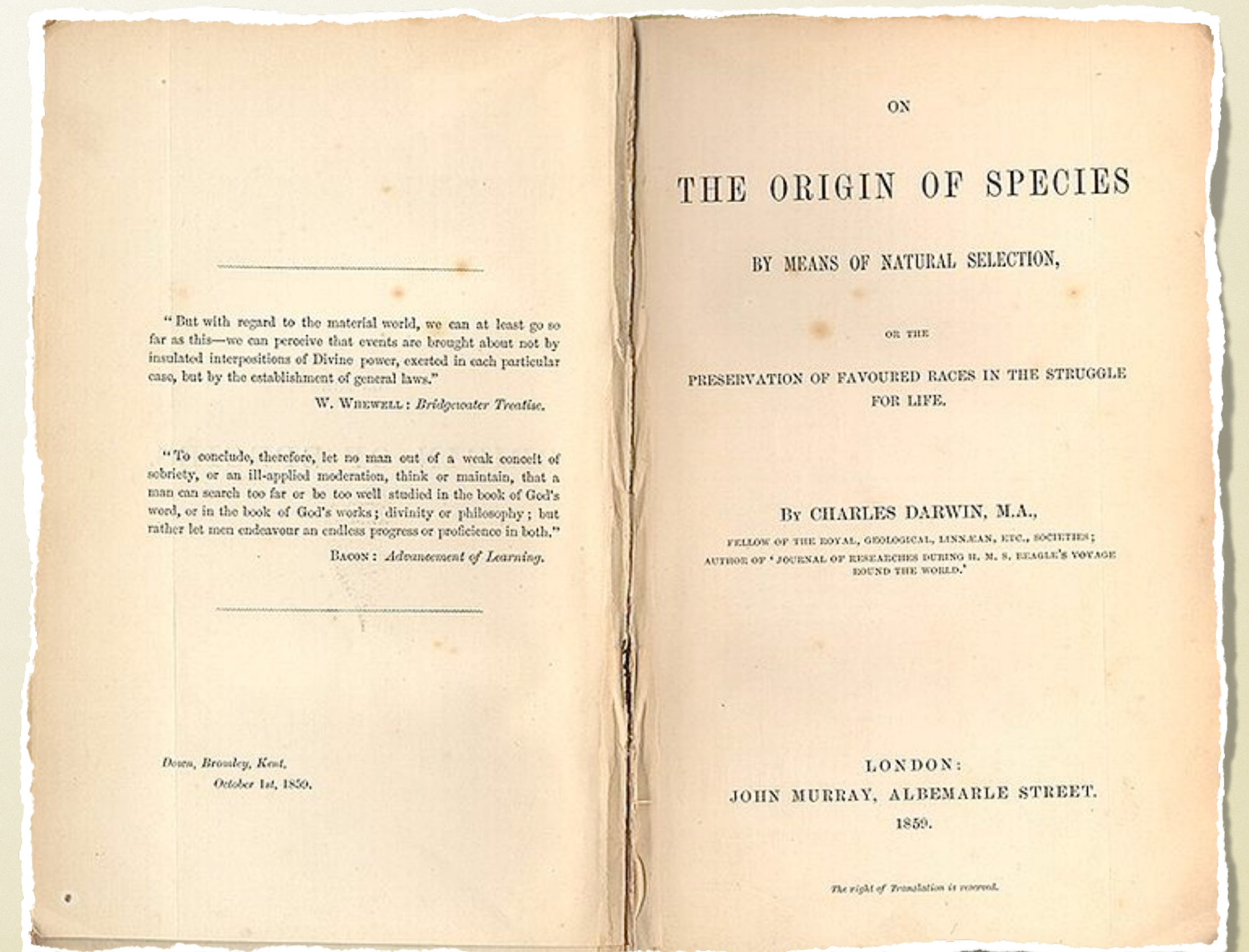

1742 dnů trvající
výzkumná cesta kolem
světa

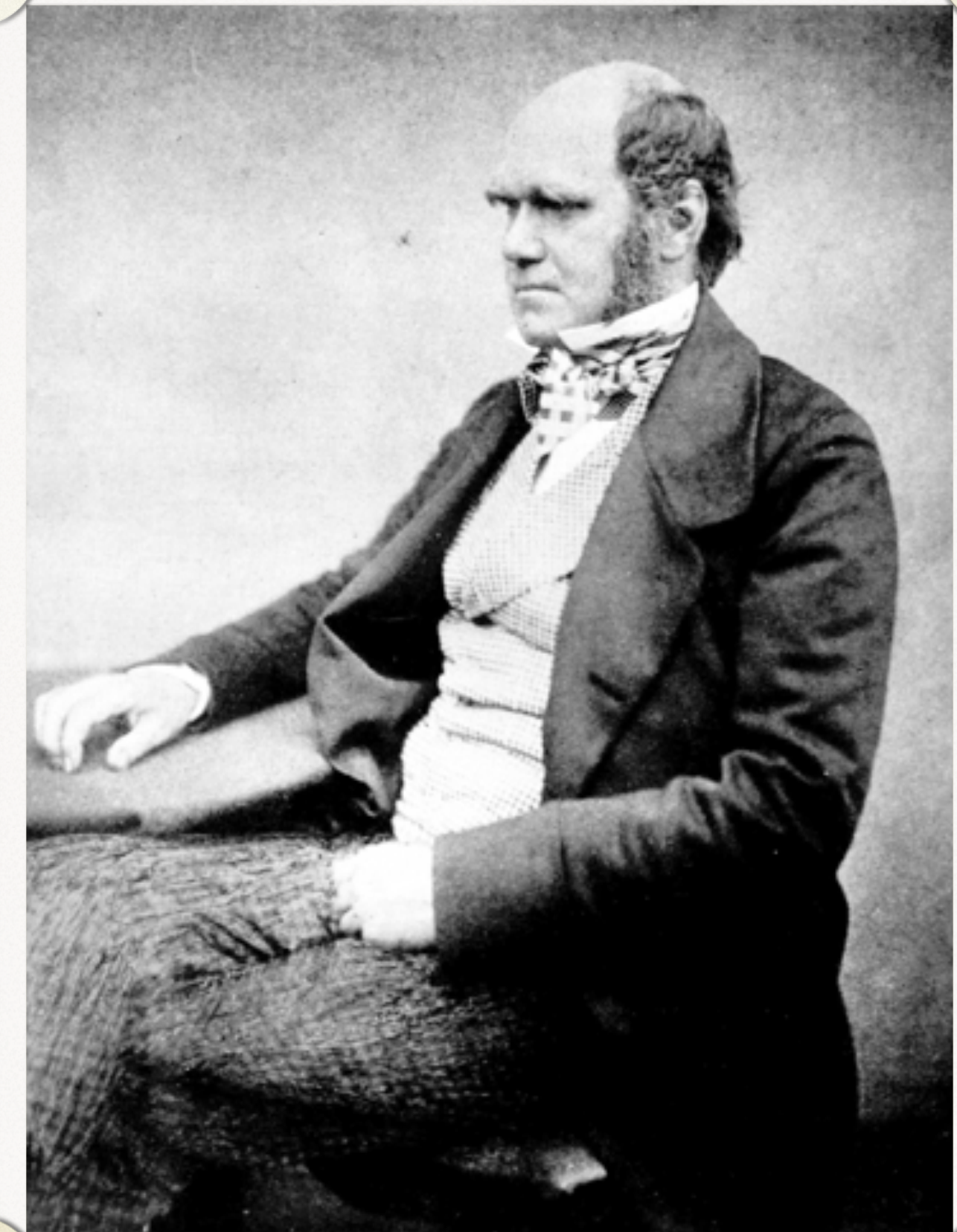
O VZNIKU DRUHŮ PŘÍRODNÍM VÝBĚREM, NEBOLI UCHOVÁNÍM PROSPĚŠNÝCH PLEMEN V BOJI O ŽIVOT

- 1838 - rok formulace “teorie přírodního výběru”
- 1858 - dopis od A.R. Wallaceho
- 1859 - Darwin vydává knihu **“O původu druhů”**
- Darwinovy myšlenky vedly až ke vzniku eugeniky a rasovým teoriím

CHARLES DARWIN

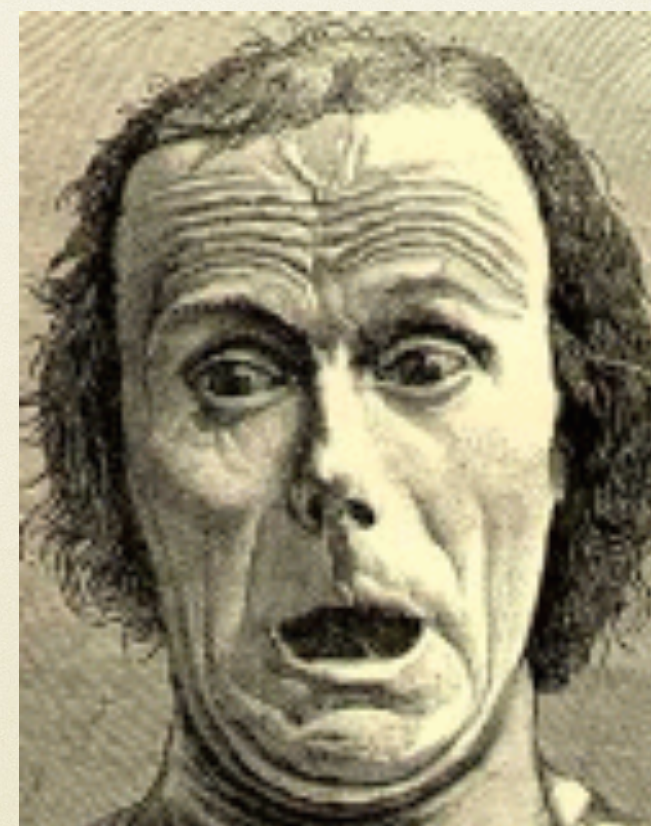
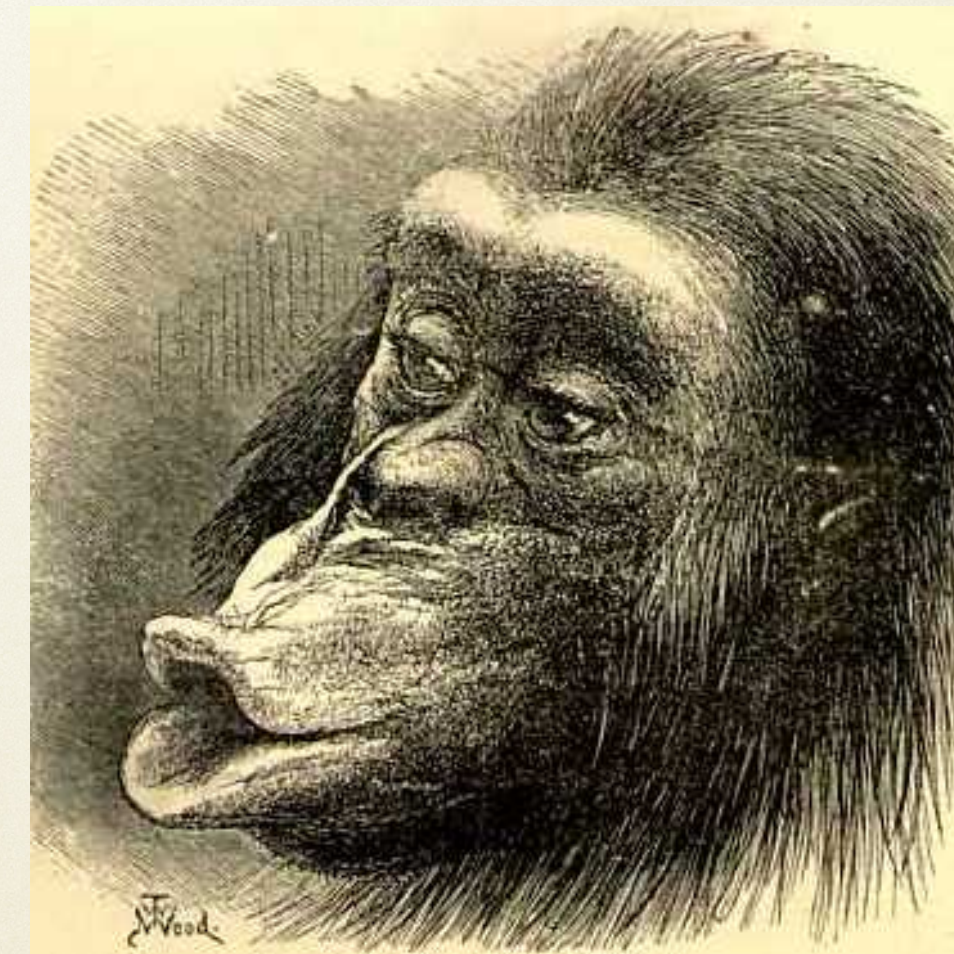
- **evoluční teorie vývoje druhů** prostřednictvím **přirozeného výběru**
- výrazný vliv na psychologii: kontinuita psychických funkcí mezi lidmi a nižšími živočichy, důraz na **adaptaci organismu** na prostředí

Další knihy:

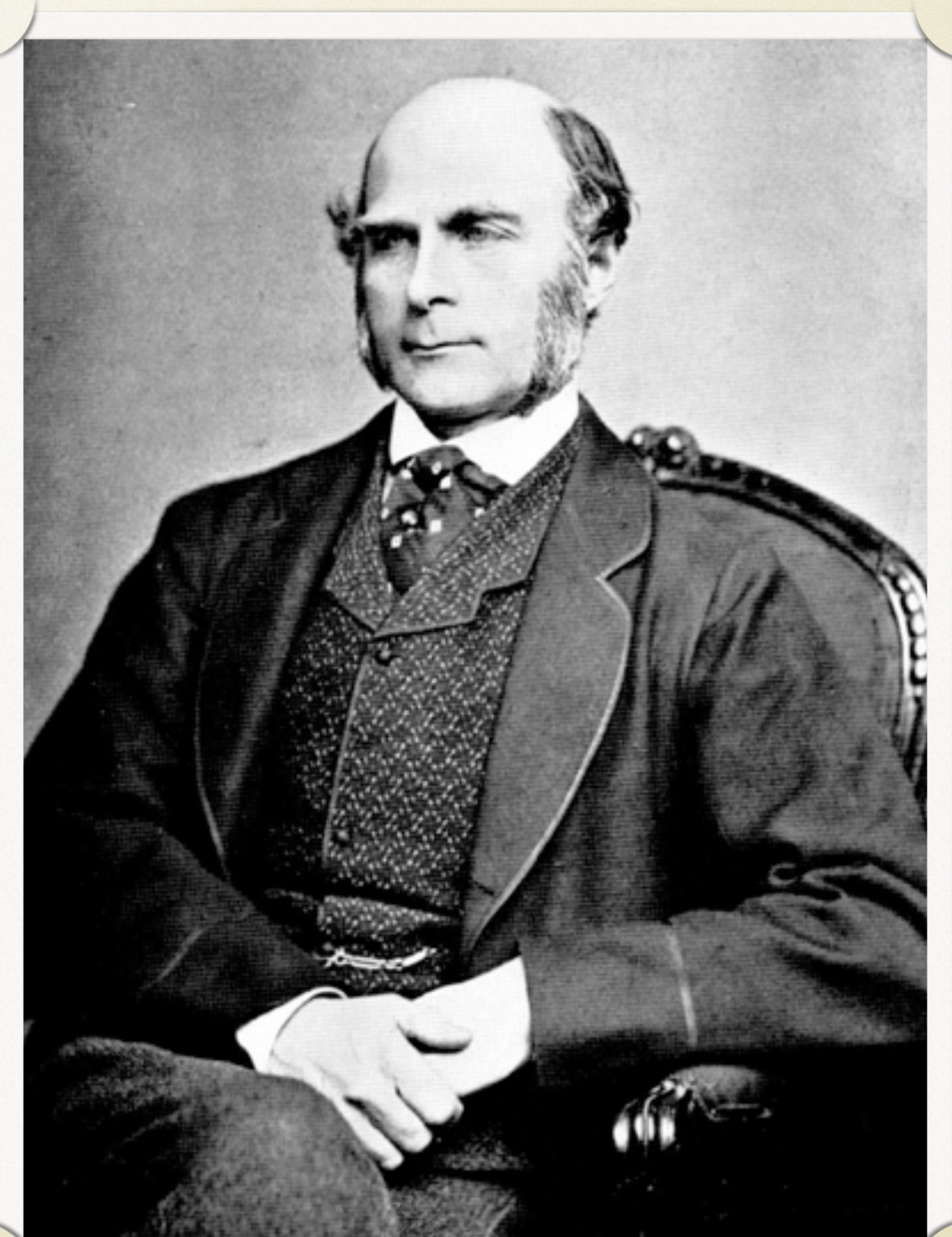
O původu člověka (1871)

Výraz emocí u člověka a u zvířat (1864)

FRANCIS GALTON (1822-1911)

- Bratranec Charlese Darwina - společný předek Erasmus Darwin
- Geniální dítě
- Velký zájem o cestování

FRANCIS GALTON (1822-1911)

- významná postava psychologie
- dědičnost inteligence, individuální rozdíly, eugenika
- aplikace statistických postupů
- testy, dotazníky, slovní asociační test (75 slov)
- zkoumal představivost

Francis Galton s Karlem Pearsonem

PLATE I.

Francis Galton's First Anthropometric Laboratory at the International Health Exhibition, South Kensington, 1884-5.

ANTHROPOMETRIC LABORATORY

For the measurement in various ways of Human Form and Faculty.
Entered from the Science Collection of the S. Kensington Museum.

This laboratory is established by Mr. Francis Galton for the following purposes:—

1. For the use of those who desire to be accurately measured in many ways, either to obtain timely warning of remediable faults in development, or to learn their powers.
2. For keeping a methodical register of the principal measurements of each person, of which he may at any future time obtain a copy under reasonable restrictions. His initials and date of birth will be entered in the register, but not his name. The names are indexed in a separate book.
3. For supplying information on the methods, practice, and uses of human measurement.
4. For anthropometric experiment and research, and for obtaining data for statistical discussion.

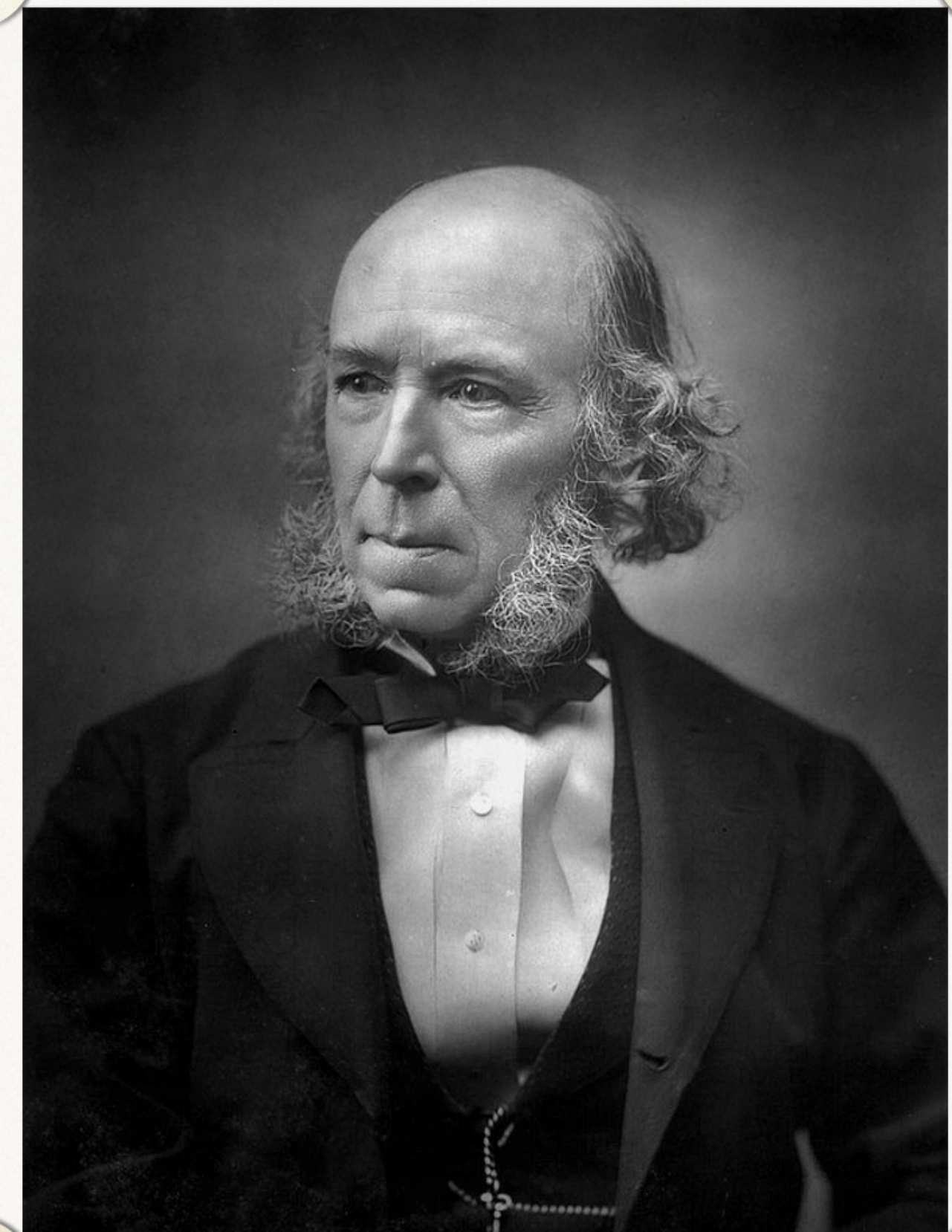
Charges for making the principal measurements:
THREEPENCE each, to those who are already on the Register.
FOURPENCE each, to those who are not:— one page of the Register will thenceforward be assigned to them, and a few extra measurements will be made, chiefly for future identification.

The Superintendent is charged with the control of the laboratory and with determining in each case, which, if any, of the extra measurements may be made, and under what conditions.

R. & W. Brown, Printers, 20 Fubam Road, S.W.

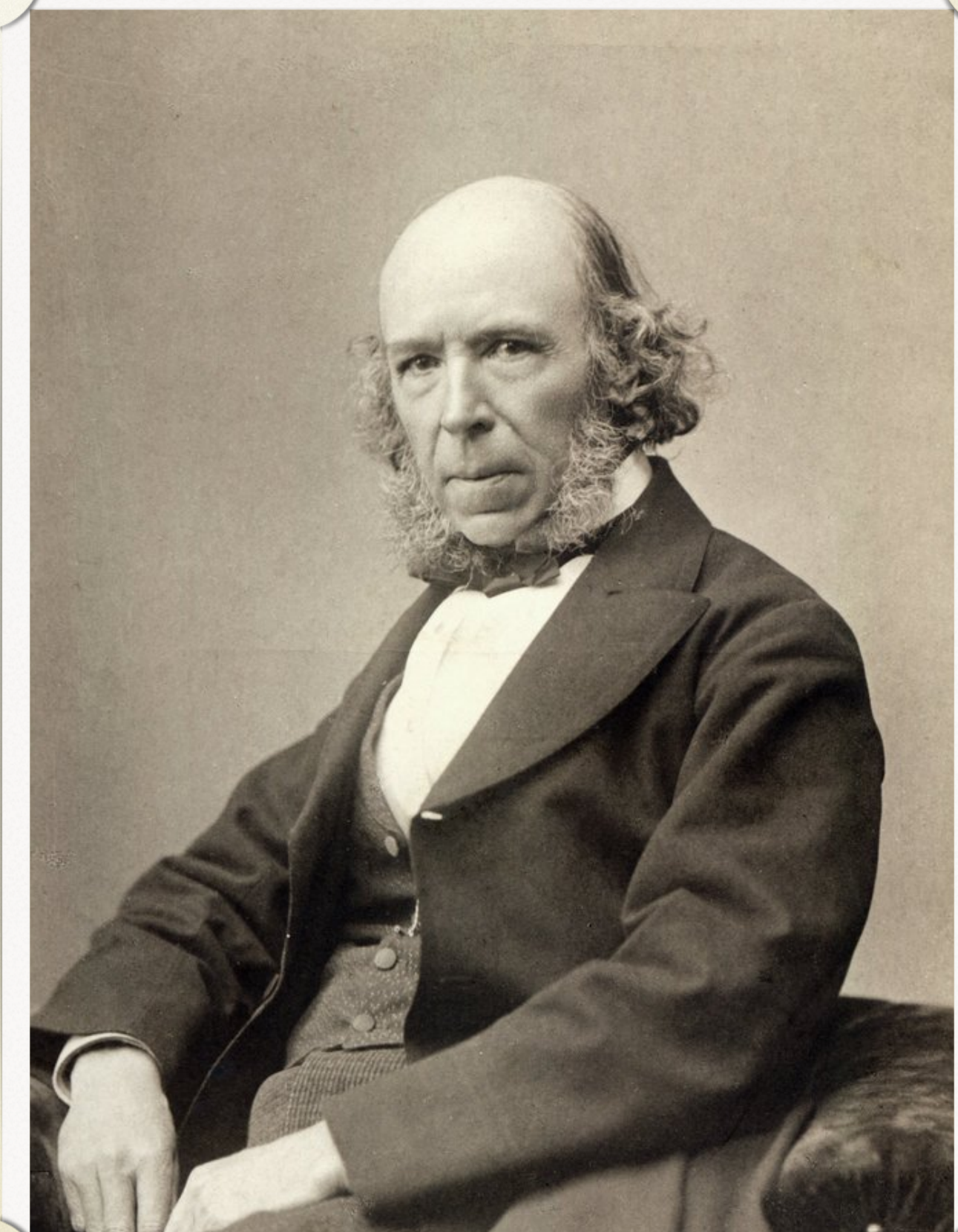
HERBERT SPENCER (1820-1903)

- klasický britský sociolog a filosof
- **stěžejní díla:** Social Statics, The Principles of Psychology, First Principles, Principles of Biology, Principles of Sociology, Principles of Ethics

HERBERT SPENCER (1820-1903)

- evolucionista, rozšířil Darwinovu teorii na lidskou společnost
- přežití organismu závisí na jeho adaptaci na prostředí
- přežijí nejsilnější, slabí ať zhynou, vyhovovalo to individualistickému duchu USA
- “život je ustavičné přizpůsobování vnitřních vztahů k vnějším”

GEORGE JOHN ROMANES

(1848 - 1894)

- blízký přítel Ch.R.Darwina
- položil základy **srovnávací psychologie**
- **antropomorfismus** - mimolidským skutečnostem či jevům jsou přisuzovány lidské rysy, vlastnosti či přímo lidská podoba

George J. Romanes.

CONWY LLOYD MORGAN

(1852 - 1936)

- britský etolog a psycholog
- **Morganův kánon:** “V žádném případě nelze chování zvířat vysvětlit z hlediska vyšších psychologických procesů, pokud je lze oprávněně vyložit z hlediska procesů, které jsou níže v psychologické evoluci a vývoji.”

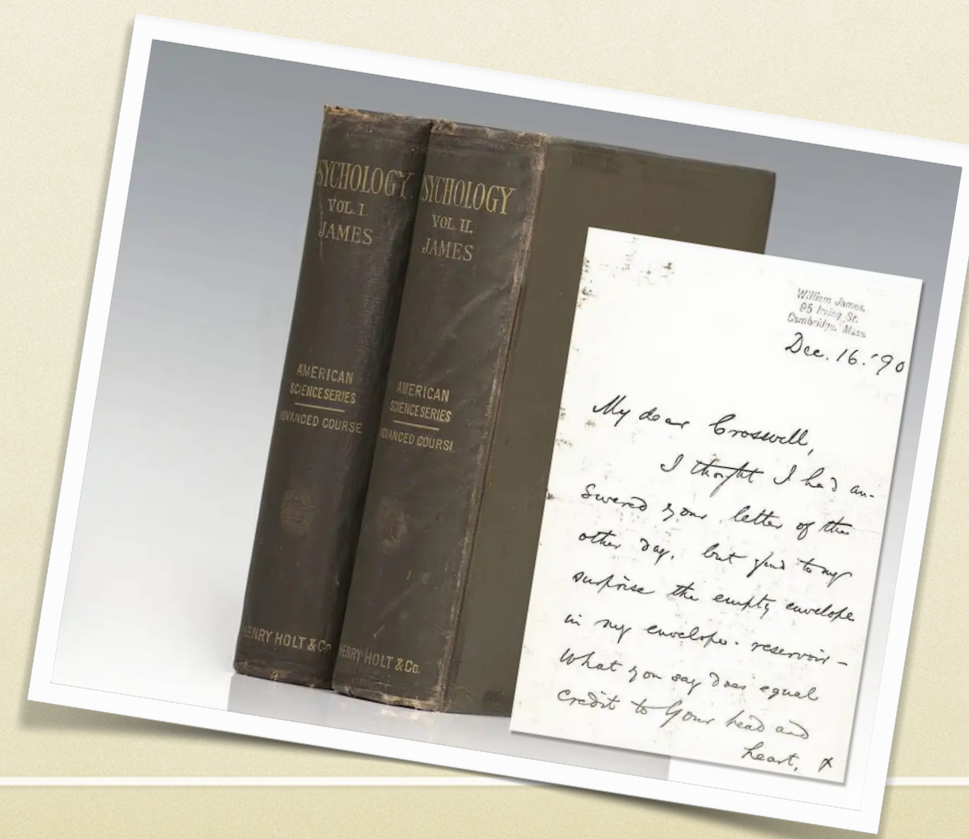
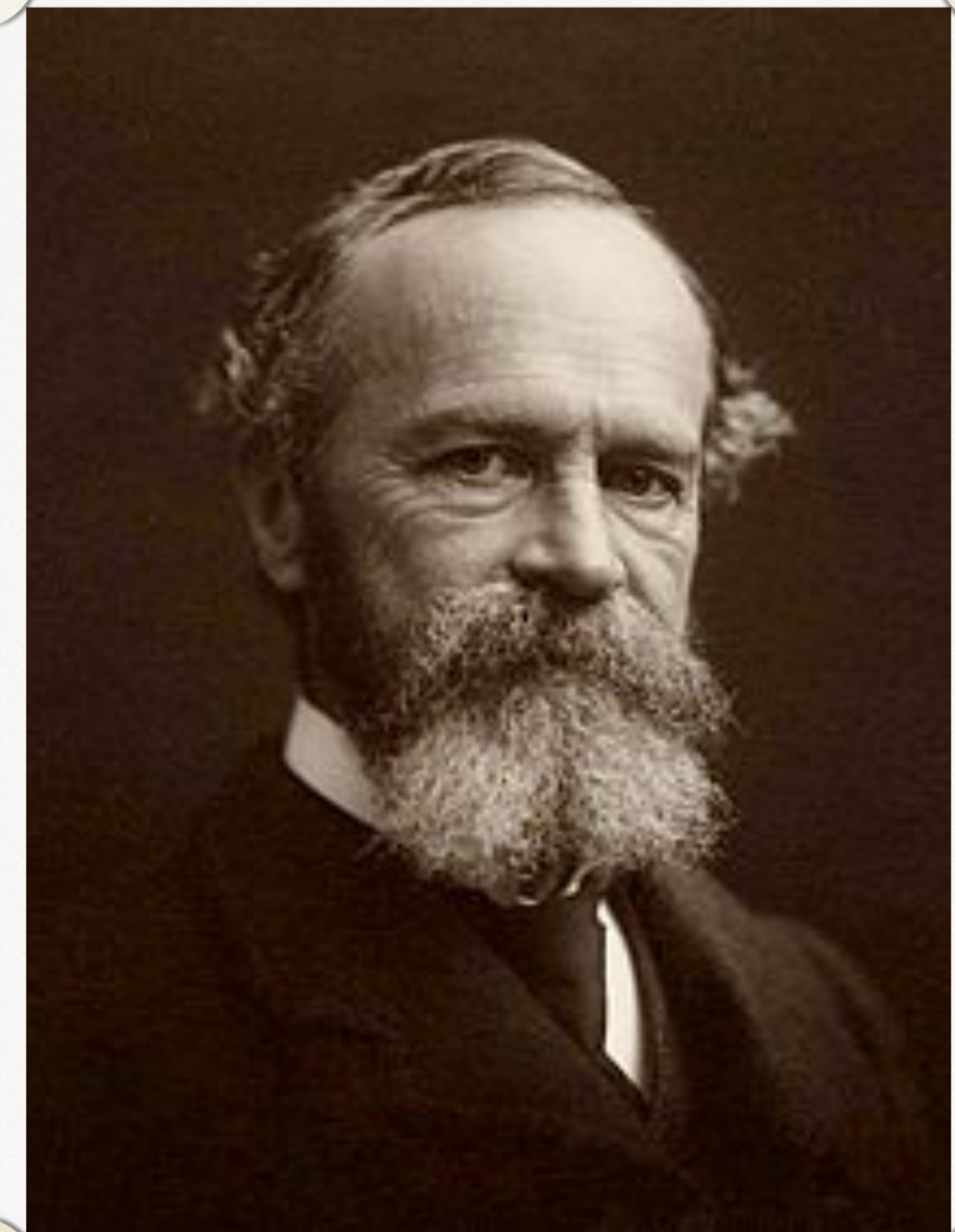

SYNNBERG PHOTO-GRAVURE CO., CHICAGO.

COPYRIGHT 1938 BY THE OPEN COURT PUBLISHING CO., CHICAGO

WILLIAM JAMES (1842-1910)

- významný americký psycholog
- začal učit psychologii v USA
- napsal vlivnou učebnici “Principles of Psychology”

PRINCIPLES OF PSYCHOLOGY (1890)

- ... Even in the clearest parts of Psychology our insight is insignificant enough. And the more sincerely one seeks to trace the actual course of psychogenesis, the steps by which as a race we may have come by the peculiar mental attributes which we possess, the more clearly one perceives "the slowly gathering twilight close in utter night."

William James v Brazílii, 1865

WILLIAM JAMES (1842-1910)

- předmětem psychologie je analýza vědomých stavů mysli a funkcí, které mají pro organismus
- duševní procesy prodělávají evoluční vývoj
- nemá význam zkoumat jednotlivé elementy, musíme se ptát spíše po funkcích jednotlivých procesů
- i vědomí je proces/funkce, je osobní povahy (já)
- vědomí je osobní, kontinuální, neustále se měnící, selektivní
- klíčovou metodou je naturalistická introspekce - zcela jinak vymezená než u strukturalistů
- periferní teorie emocí

JAMES A VEVERKA (PRAGMATIZMUS)

- James zdůrazňoval, že pragmatismus není nový filosofický směr, ale metoda dovolující řešit spory, které by jinak byly nekonečné.
- Corpus debaty byla veverka - živá veverka o níž se předpokládalo, že se přimkne k jedné straně stromu, naproti na druhé straně má pak státi člověk. Tento pokouší se postřehnouti veverku, otáčeje se rychle okolo stromu, ale ať jakkoliv rychle chodí, veverka se zrovna ta k rychle otočí v opačném směru, tak že má stále strom mezi sebou a člověkem a tento ji vůbec nespatří. Z toho pak následuje tato metafysická záhada: Obejde člověk veverku anebo ne? Zajisté, že chodí okolo stromu a veverka je na stromě, obejde však také veverku?

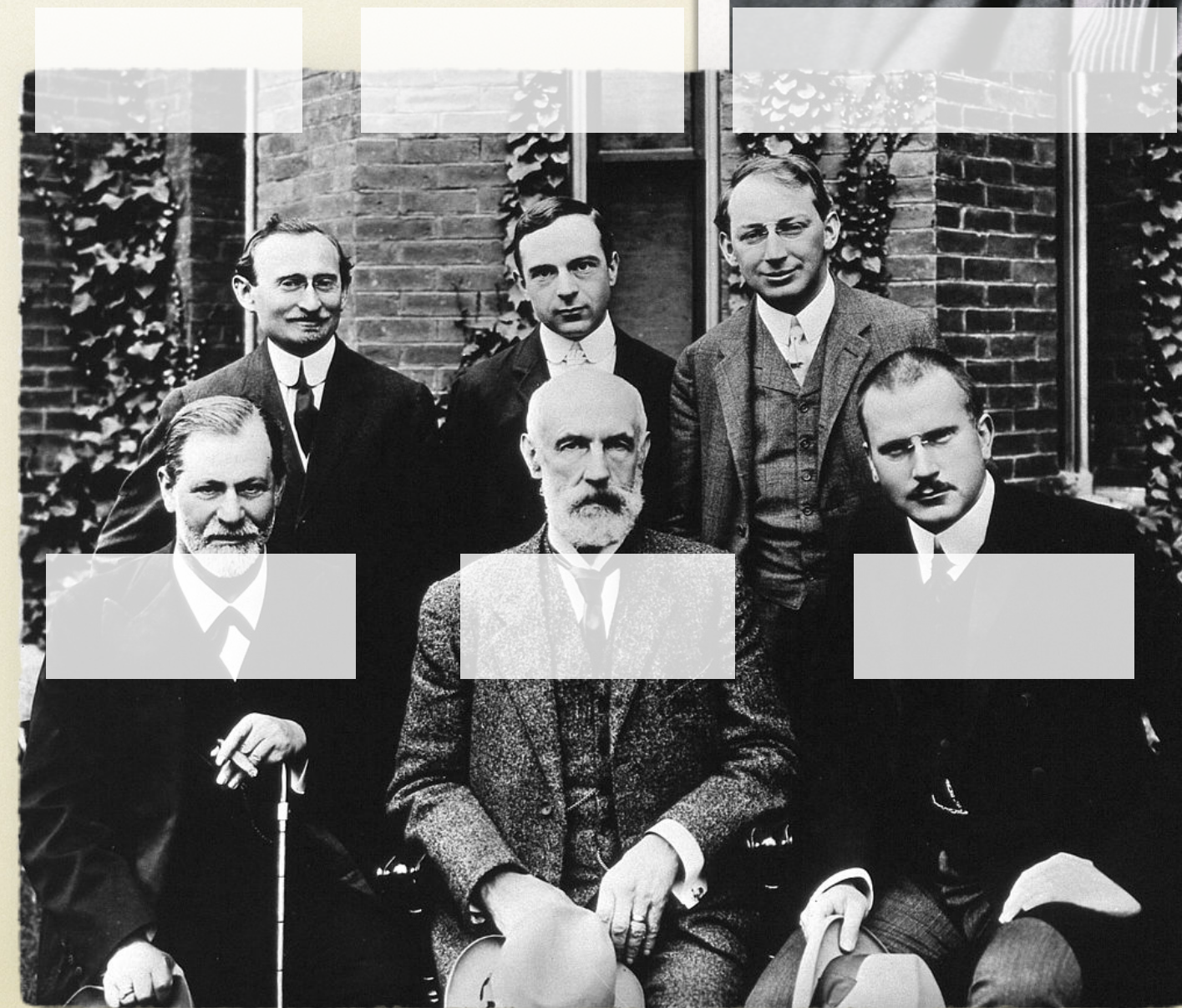
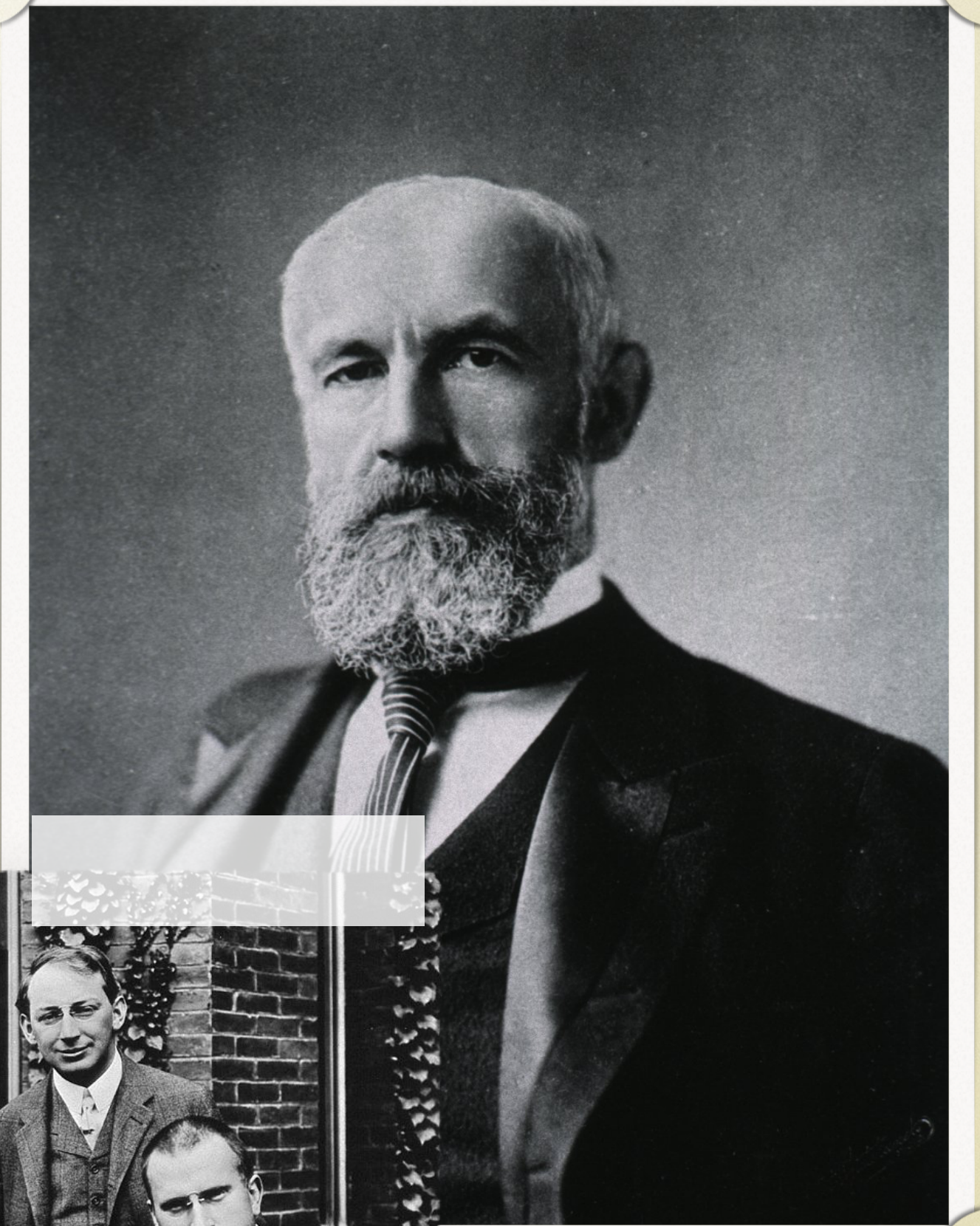
JAMES A VEVERKA (PRAGMATIZMUS)

- "Která strana má pravdu," pravil jsem, "závisí od toho, co prakticky myslíte obcházením veverky."
 - Myslíte-li to tak, že ten člověk jde od severu od té veverky k východu, pak k jihu, pak k západu a pak zase k severu od ní, jde patrně okolo ní, neboť prochází všemi těmito po sobě jdoucími posicemi.
 - Míníte-li však naopak, že ten člověk je nejprve před ní, pak na pravo od ní, pak za ní, pak na levo od ní a konečně zase před ní, tu je zrovna tak patrné, že se mu nepodaří ji obejít, neboť veverka svými pohyby vyrovnává pohyby svého pronásledovatele a je stále svým bříškem obrácena k němu a hřbetem od něho.
- Učiňte toto rozlišení a není příčiny k další debatě. Máte pravdu i nepravdu podle toho, jak pojmáte sloveso "obcházeti" v tom či onom smyslu.

GRANVILLE STANLEY HALL (1844-1924)

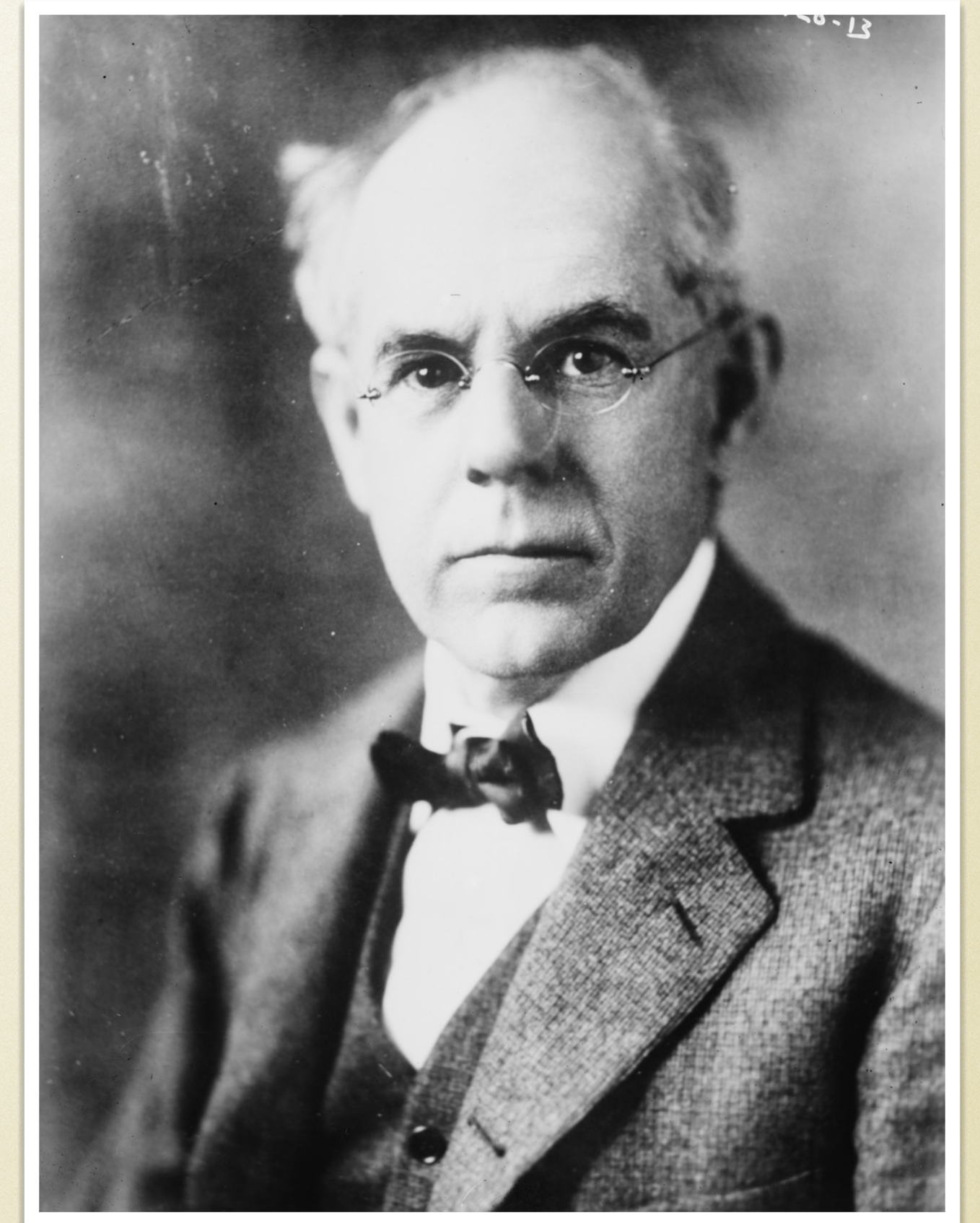
- žák Jamese i Wundta
- založil American Journal of Psychology (1887)
- nové oblasti psychologie - vývojová a pedagogická psychologie
- rekapitulační hypotéza ve vývojové psychologii (ontogeneze je rekapitulace antropogeneze)
- na Clarkově universitě v r. 1909 uspořádal setkání evropských psychoanalytiků a amerických psychologů (Freud, Jung, James, Titchener, Cattell)

JAMES MCKEEN CATTELL

(1860-1944)

- Wundtův asistent, ovlivněn Galtonem (osobní setkání)
- po návratu do USA působil na Columbijské univerzitě
- věnoval se vývoji testů (termín mentální testy), ale ne příliš úspěšně
- založil mj. Psychological Review
- vlastnil časopis Science

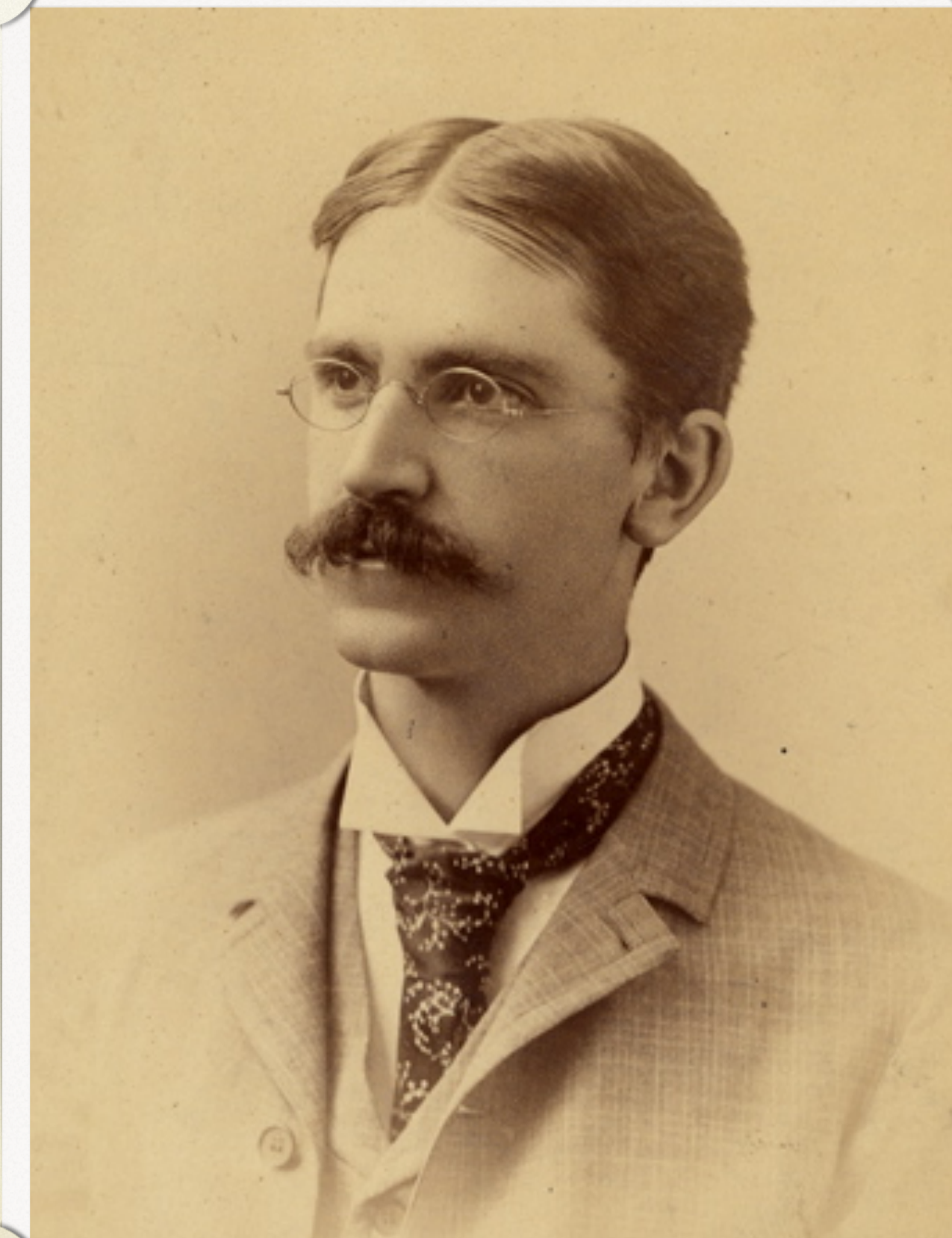
MENTÁLNÍ TEST

1. dynamometrický tlak
2. rychlost pohybu
3. oblast senzitivity (dva body na kůži)
4. tlak způsobující bolest
5. nejmenší rozlišitelný rozdíl ve váze dvou dřevěných závaží
6. reakční čas na zvuk
7. čas pro pojmenování barevných podnětů
8. rozdělení úsečky o délce 50 cm na dvě poloviny
9. odhad trvání časového intervalu 10 sekund
10. počet písmen zopakovaný po jednom slyšení

JOHN DEWEY (1859-1952)

- vůdčí osobnost funkcionalismu
- působil v Chicagu, později na Kolumbijské univerzitě
- 1886 vydal Psychologii
- 1896 moderní pojetí reflexního oblouku (3 části tvořící jeden celek - senzoričká, centrální, motorická)
- chování by mělo být chápáno ve vztahu ke své funkci
- molární jednotky analýzy

JAMES ROWLAND ANGELL

(1869-1949)

- žák Deweyho i Jamese
- 1903 vydal článek o vztahu mezi strukturalistickou a funkcionalistickou psychologíí
- 1906 vymezil funkcionalistický přístup
 - psychologie psychických operací vs. psychických elementů
 - studuje typické operace vědomí v aktuálních životních podmínkách
 - funkcionalismus studuje vědomí jako nástroj přizpůsobení
 - funkcionalismus studuje psychofyzické vztahy a celý vztah organismu a prostředí (vědomí má řídicí funkci)

- Funkcionální psychologie usiluje o rozpoznání a vykreslení typických **operací vědomí v aktuálních životních podmínkách**, čímž se liší od strukturální psychologie, která se pokouší analyzovat a popisovat elementární i komplexní obsahy vědomí nezávisle na vnějších okolnostech.
- Funkcionalisté akceptují evoluční hledisko. Mentální aktivitu považují za součást velkého proudu biologických sil, které přispívají k **adaptaci** jedince vůči okolnímu prostředí.
- Funkcionální psychologie chápe jedince jako **psychofyzický celek**, který studuje v jeho vztazích ke světu. Její představitelé jsou přesvědčeni, že vědomí je **především řídicí fenomén** a že speciální formy a druhy vědomí odpovídají jednotlivým fázím obecného procesu řízení.

ROBERT SESSIONS WOODWORTH (1869 - 1962)

- Studium na Harvardu pod W. Jamesem, později Kolumbijská univerzita
- zavedení vzorce S-O-R
- Woodworth Personal Data Sheet (WPDS) - “první osobnostní dotazník”
- vlivná učebnice experimentální psychologie

HARVEY A. CARR (1873-1954)

- za jeho působení v Chicagu rozkvět chicagské funkcionalistické školy (1923)
- hodně experimentů, hledání funkčních vztahů mezi proměnnými spíše než teoretických konstruktů
- používal jak behaviorální, tak introspektivní data

KRITIKA FUNKCIONALISMU

- nedostatečné vymezení termínu funkce
- aplikovaná věda
- teleologická vysvětlení
- používání introspekce
- “zanedbání” nevědomí ...

ZAŘAZENÍ FUNKCIONALISMU VZHLEDEM K WATSONOVÝM PRESKRIPTIVNÍM DIMENZÍM

- **klíčové dimenze**
 - funkcionalismus
 - utilitarismus
 - induktivismus
 - vývojový přístup

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Darwin, Charles (1859). *On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life.*
- Darwin, Charles. (1872). *The expression of the emotions in man and animals.*
- Darwin, Charles (1874). *The descent of man. Part One: Descent or Origin of Man (ch. 1-7).* (2nd ed.). Originally published in London by J. Murray.
- Darwin, Charles. (1877). *A biographical sketch of an infant.* *Mind*, 2, 285-294.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Galton, Francis (1874). English men of science.
- Galton, Francis (1892). Hereditary genius.
- Galton, Francis (1907). Inquiries into human faculty and its development.

- Cattell, James McKeen (1890). Mental tests and measurements. *Mind*, 15, 373-381.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- James, William (1890). The principles of psychology.
- James, William (1892). The stream of consciousness. From Psychology (chapter XI). Cleveland & New York, World.
- James, William (1904). The Chicago School. Psychological Bulletin, 1, 1-5.
- James, William (1884). What is an emotion? Mind, 9, 188-205.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Hall, G. Stanley (1904). Adolescent girls and their education. From *Adolescence: Its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion, and education* (Vol. 2, Chapter 17).
- Dewey, John (1896). The reflex arc concept in psychology. *Psychological Review*, 3, 357-370.
- Dewey, John (1884). The new psychology. *Andover Review*, 2, 278-289.
- Angell, James Rowland (1907). The province of functional psychology. *Psychological Review*, 14, 61-91.